

The research methodology is based on the application of a systematic approach and a set of the following methods: cultural, analytical, comparative-historical, art-based for comprehensive coverage of the outlined issues and the formulation of substantiated conclusions.

Conclusions. The main disadvantages of event tourism can be significantly leveled at the expense of its advantages, which sometimes have one source of origin. Therefore, it is necessary to build a certain perspective that will make it possible to transform the disadvantages of event tourism into its undoubted advantages, which should be taken into account not only by event organizers, but also in the formation of the main directions and means of cultural policy implementation. In this way, a reasonable balance can be found between the interests of the organizing entrepreneurs and the local community, both in the short and long term, without disturbing the cultural identity and traditions of the local community.

Key words: tourism, event tourism, event, festival, promotion, territory.

Надійшла до редакції 26.11.2024 р.

УДК: 342.36

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ : ДОСВІД ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

Іванна Андрушко – здобувачка освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне

ORCID

DOI

mega.ivanna25@ukr.net

Володимир Виткалов – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне

<http://orcid.org/0000-0003-0625-8822>

volodumur_vitkalov@ukr.net

Ключові слова: Тернопільська область, децентралізація, місцеве самоврядування, об'єднані територіальні громади, бюджетний контроль, інфраструктура, надання послуг, заклади культури.

Формулювання проблеми та актуальність дослідження. Реформа децентралізації в Тернопільській області надала місцевим громадам більше можливостей контролю над бюджетами та прийняттям рішень. Однак для забезпечення довгострокової життєздатності цих уповноважених громад необхідно дослідити, як децентралізація взаємодіє з існуючими проблемами. Зменшення бази населення може перенапружити ресурси та обмежити ефективність уповноважених громад. Децентралізація також може перекласти відповідальність за заклади культури на органи місцевого самоврядування з обмеженими бюджетами, потенційно поставивши під загрозу їхнє виживання, особливо в сільській місцевості. Залучення та утримання молодих талантів має вирішальне значення для довгострокового розвитку, але лише децентралізації може бути недостатньо.

Вивчення цих взаємодій є важливим із кількох причин. По-перше, це може обґрунтувати майбутні політичні рішення, спрямовані, до прикладу, на стимулювання зростання населення, підтримку збереження культури в децентралізованому середовищі та залучення молодих спеціалістів у сільську місцевість. По-друге, аналізуючи ці взаємодії, можемо визначити потенційні перешкоди та розробити стратегії для забезпечення довгострокового успіху реформ децентралізації. Нарешті, розуміння впливу децентралізації на регіональному рівні, як-от Тернопільська обл., дає цінну інформацію про різноманітні виклики та можливості, з якими стикаються місцеві громади. Це може інформувати про коригування національної політики для кращого задоволення регіональних потреб.

Огляд останніх публікацій. Намагання осмислити процеси децентралізації залишаються чи не найважливішими у сучасному українському суспільстві, оскільки від ефективності реалізації цих питань залежатиме не лише добробут кожного, але й просування країни у сучасному економічному просторі. Не намагаючись охопити весь обсяг цих розвідок, звернемо увагу лише на окремі з них, що торкаються конкретного регіону [5]. У цьому зв'язку викликають інтерес довідникові матеріали, в яких помітно загальний процес здійснення окресленої проблеми [1], [4], [7]. Сюди можна додати й законодавчу базу [3], [6], позаяк у параметрах якої й здійснюється ця реформа та низку методичних матеріалів, у яких наявні практичні поради для реалізації трансформаційних завдань [9]. Тоді як результат місцевих реформ дає можливість переконатися в ефективності обраного шляху чи його проблемах [10], [11]. А культурний сегмент цього напрямку також актуалізує дане дослідження [13].

Метою цього дослідження є виявити хід реалізації реформи децентралізації в Тернопільській області, виокремивши позитивні аспекти та виклики, спричинені реформою в контексті регіону.

Вклад основного матеріалу. З метою посилення процесу прийняття рішень на місцях Україна реформувала структуру місцевого самоврядування. Раніше багатьом місцевим органам не вистачало

ресурсів і кадрів для ефективного вирішення місцевих питань. Це призвело до того, що такі проблеми як управління державною власністю та землекористування, залишилися невирішеними. Щоб реалізувати цю проблему, реформа 2014 р. запровадила трирівневу систему місцевого самоврядування: міста, райони та області. Найважливішим рівнем стала «грумада» з обраним керівництвом, що керувало місцевими справами. Села, що приєднуються до цих громад, мають своїх представників. Основна мета полягала в тому, щоб зробити послуги доступнішими, усунувши потребу в постійних поїздках для виконання основних завдань. Реформа також передбачала об'єднання деяких районів і, можливо, коригування їх меж. Існуючі районні та обласні ради зберегли свій виборний статус і утворили комітети для вирішення завдань, які раніше контролювали районні та обласні адміністрації [7].

Реформа децентралізації в Україні розширила повноваження місцевої влади, зокрема об'єднаних територіальних громад. Фінансова автономія зросла, оскільки ці громади отримали можливість забезпечувати зовнішні позики та обирати установи для управління коштами розвитку та доходами бюджетних установ. Реформа поширилася також і на містобудування, надавши місцевим органам влади право встановлювати власну політику. Це призвело до більш локальних підходів до розвитку, які краще відображатимуть регіональні потреби та пріоритети. Для посилення відповідальності реформою запроваджено процедуру відкликання місцевих депутатів із запланованим скороченням їх кількості. Такий крок мав гарантувати, що обрані посадові особи залишатимуться чуйними до своїх виборців [11].

Із 1 січня 2015 р. в Україні введено зміни до Податкового та Бюджетного кодексів, спрямованих на посилення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування. Ці зміни були спеціально розроблені для сприяння економічній самодостатності новостворених об'єднаних громад. Реформа відобразила існуючу фінансову структуру міст обласного значення, надавши цим громадам доступ до ширшого спектру надходжень, зокрема:

- 60% ПДФО за виконання функцій місцевого самоврядування
- 10% податку на прибуток підприємств
- Акцизний податок
- Збільшення частки екологічного податку (80% проти 35%)
- Прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом (раніше обмежувалися областями, районами та великими містами)
- Державні субсидії
- Місцеві збори та мито

Ця розширена фінансова автономія мала на меті надати місцевій владі повноваження для ефективного вирішення місцевих потреб і стимулювання регіонального розвитку [3; 7].

Додатково розширюючи повноваження органів місцевого самоврядування, зміни до законодавства надали їм повноваження затверджувати свої бюджети незалежно від термінів прийняття державного бюджету, що є справжнім втіленням духу реформи. Крім того, окреслено рекомендовану структуру управління для новостворених громад, яка зазвичай включає такі посади: Голова громади; 2-3 заступники голови громади; секретар громадської ради; керівники різних відділів: фінансів, майнових/земельних відносин, правових питань, житлово-комунального господарства, екології, інфраструктури, економічного розвитку, торгівлі, інвестицій, містобудування, архітектури, освіти, молоді та спорту, культури, соціальної сфери та ін.

Система додаткових структур у новоутворених об'єднаних громадах також охоплювала: земельні кадастри; національні реєстри виборців; Центри надання адміністративних послуг; кризові ситуації та сектори та райони цивільного захисту; архіви; Центри соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді; пункти обліку бездомних.

Ця розширена адміністративна структура мала на меті оптимізувати процеси місцевого управління та забезпечити ефективне надання послуг мешканцям І [3]. Активна політика української влади, яка передбачала широкий комплекс дій в межах реформи децентралізації призвела до суттєвих результатів за період її реалізації (див. Таблиця 1).

Таблиця 1. Децентралізація України: ключові досягнення (2014-2021 рр.)

Аспект	Опис	Вплив
Зростання місцевих бюджетів	Збільшився з 68,6 млрд. грн. у 2014 році до 275 млрд. грн. у 2019 році (зростання на 206,4 млрд грн).	Покращення фінансового становища громад.
Закон про добровільне об'єднання	Сприяв створенню 982 ОТГ, об'єднавши 4.500 колишніх місцевих рад.	Зміцнення місцевого самоврядування та фундаменту

територіальних громад		для самоврядування.
Введено старостів	Представники сільських жителів у радах громад ОТГ.	Забезпечення того, щоб голоси сільських жителів були почуті.
Передача права власності на землю	Об'єднані територіальні громади отримали у власність 1,5 млн. га сільськогосподарських земель.	Зміцнення економічних ресурсів громад.
Створено механізм співпраці	Дозволило співпрацю між громадами для вирішення спільних проблем (поводження з відходами, інфраструктура).	Сотні громад використовують цей механізм.
Збільшення державної регіональної підтримки	Зростання з 0,5 млрд. грн. до 20,75 млрд. грн. (у 41,5 рази) на проекти регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад.	Сприяло реалізації понад 12000 проектів.
Розширення повноважень місцевих органів влади	Делеговано надання основних адміністративних послуг (реєстрація резидентів, видача паспортів, реєстрація бізнесу, функції цивільного реєстру).	Зміцнення автономії місцевого самоврядування.
Завершено формування базового рівня	Уряд затвердив нову адміністративно-територіальну структуру базового рівня, утворивши 1.469 територіальних громад, що охоплюють усю територію країни.	Створення стабільного фундаменту для наступних етапів реформи місцевого самоврядування.
Реструктуризація районів	Парламент скоротив кількість районів із 490 до 136.	Спрощення адміністративного управління.
Проведено місцеві вибори	Місцеві вибори відбулися на новій територіальній основі громад і районів.	Забезпечення представництва інтересів громадян на місцевому рівні.
Планується подальше законодавче оновлення	Для підтримки поточних реформ необхідно ухвалити ряд важливих законів.	Вдосконалення правової бази для місцевого самоврядування.

Джерело: сформовано самостійно авторами на основі [4]

Слід зазначити, що реформа децентралізації в Україні продовжує тривати і зараз. Зокрема, у жовтні 2023 р. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури презентувало дорожню карту для більш ефективної реформи децентралізації з подальшими планами та цілями (див. Таблиця 2).

Таблиця 2. Перспективи подальшої реформи децентралізації в Україні

Категорія	Завдання	Опис
Зміцнення місцевого самоврядування	Удосконалення адміністративно-територіальної структури	Впровадження відповідних законів для оптимізації структури місцевого самоврядування.
	Трансформація місцевих державних адміністрацій	Перетворення місцевих держадміністрацій на органи префектурного типу для покращення нагляду.
	Підтримка органів місцевого самоврядування на деокупованих територіях	Розробити правову базу для відновлення державних органів на територіях, звільнених Україною.
	Чітке визначення повноважень	Встановити чіткий розподіл влади між місцевими та національними органами влади на принципі субсидіарності.
Фінансова стабільність місцевого самоврядування	Покращити розподіл податків та вирівнювання бюджетів	Вдосконалити механізми розподілу податку на доходи фізичних осіб та вирівнювання бюджетів між місцевими органами влади.
	Впровадження ключового законодавства щодо місцевої власності та зборів	Запровадити закони щодо комунальної власності, адміністративних зборів та місцевих запозичень для зміцнення фінансових ресурсів.
Професійна місцева служба	Сприяти розвитку професійної державної служби	Впровадити законодавство для створення конкурентної та кваліфікованої державної служби в органах місцевого самоврядування.
Залучення громадян	Збільшити участь громадян	Розробити та реалізувати стратегії заохочення громадян до участі в процесах прийняття місцевих рішень.
Розширення можливостей місцевих асоціацій	Зміцнити роль асоціацій органів місцевого самоврядування	Прийняти законодавство для зняття обмежень та посилення впливу асоціацій, що представляють органи місцевого самоврядування.

Довгострокова стабільність	Оновити Конституцію України	Внести зміни до Конституції, щоб назавжди відобразити реформи децентралізації після скасування воєнного стану.
----------------------------	-----------------------------	--

Джерело: сформовано самостійно авторами на основі [9]

Як зазначалося раніше, децентралізація розширила можливості спроможних громад, надавши їм більше контролю та ресурсів. Це включає відповідальність за загальний добробут громади, включаючи культурний розвиток. Позитивним є те, що місцева культура здобула «сильніший» голос. Громади визнають свої унікальні культурні надбання цінними скарбами. Це визнання природним чином може сприяти розвитку традицій, туризму, ремесел і, зрештою, місцевої економіки. Однак зміна влади також створює проблеми для культурних установ. Місцева влада бореться з тим, як найкраще використовувати ці установи та які послуги вони мають пропонувати, щоб отримати максимальну вигоду для громади. По суті, децентралізація розпалила розмову про майбутню форму та функції культурних установ у децентралізованому середовищі [5].

Закріплене в Конституції України право на культурну участь має бути відчутним для громад. Місцеві інституції, як-от школи, культурні центри та бібліотеки, часто служать центрами художнього самовираження та культурної взаємодії. Це особливо важливо для невеликих міст, сіл, розташованих далеко від великих культурних центрів. Близькість до міст іноді може відволікати людей від місцевого культурного життя, послаблюючи їхні зв'язки з громадою. В умовах війни, що триває, зміцнення української національної ідентичності стає ще більш актуальним. Центральні та місцеві органи влади повинні співпрацювати через спільні ініціативи для досягнення цієї мети. Державна фінансова підтримка життєво важлива для місцевих культурних проєктів. Збереження унікальної української культури та протистояння зусиллям русифікації зараз є першорядними, ніж будь-коли. Справедливим буде зазначити, що збереження культурних традицій та етнічної ідентичності виходить за рамки охорони спадщини. Це розширює можливості громад, сприяє соціальній стабільності та, зрештою, сприяє національній стійкості [14].

У той час як децентралізація має на меті розширення можливостей громад в Україні, сільські заклади культури перебувають у критичній ситуації. Фінансові обмеження призводять до низьких зарплат і нестачі житла, що перешкоджає кваліфікованому персоналу. У поєднанні зі зменшенням сільського населення – традиційних носіїв народної культури – це створює кризу її збереження. Молодь, захоплена сучасними тенденціями, проявляє спад інтересу до традиційних видів мистецтва. Поглиблює проблему відсутність ініціатив щодо залучення молодих спеціалістів до фольклору. У зв'язку з цим необхідні термінові дії, щоб вирішити ці виклики та забезпечити виживання цього життєво важливого аспекту української культурної ідентичності в умовах децентралізації [12].

Незважаючи на законодавчі зобов'язання щодо захисту культурних прав, органи місцевого самоврядування в Україні часто нехтують культурними потребами через обмежені ресурси та збільшення робочого навантаження. Відсутність комунікації та порозуміння між діячами культури, членами громади та місцевими чиновниками заважає культурному розвитку. Це нехтування підриває основу сильного українського суспільства та перешкоджає євроінтеграційним зусиллям.

Позитивною подією в умовах децентралізації є створення Українського культурного фонду. Відзначимо, що ця установа підтримує національну культуру та мистецтво, сприяє інтелектуальному та духовному зростанню, забезпечує доступ до культурної спадщини України. Відповідно до спеціального закону України «Про Український культурний фонд» він відповідає за активну підтримку розвитку культури через такі інструменти:

- Фінансування та просування культурних проєктів у різних сферах, включаючи мистецтво, креативні індустрії та культурний туризм
- Вибір, фінансування та моніторинг проєктів, які підтримує експертний нагляд
- Співпраця з українськими та міжнародними організаціями, як державними, так і приватними
- Заохочення інноваційних культурних ініціатив [8].

Відаючи пріоритет культурним потребам і співпрацюючи з такими організаціями, як Український культурний фонд, органи місцевого самоврядування можуть ефективно вирішити проблему занедбаності культури. Ця співпраця має вирішальне значення для створення яскравого та різноманітного культурного середовища, яке зміцнює українське суспільство та підтримує його європейські прагнення. Окресливши сутність реформи місцевого самоврядування, доцільно розглянути її реалізацію в Тернопільській області. Тернопільська область, розташована на заході України, межує з Рівненською, Хмельницькою, Чернівецькою, Івано-Франківською та Львівською областями. Охоплюючи приблизно 2,3% території України (понад 13.800 км²), тут проживає майже 1,4 млн. людей. Населення схиляється до сільського життя: 58% мешкають у селах і малих містах порівняно з 42% у містах. Заслуговує на увагу гендерна

структура області, оскільки жінки переважають чоловіків і становлять 54% населення. Останні тенденції зростання населення подають достатньо тривожну картину. За даними Громадянської мережі «Опора», у серпні 2019 р. кількість померлих значно перевищувала кількість народжених, що призвело до від'ємного приросту населення. Ця тенденція зберігається протягом останніх трьох років із загальним скороченням населення на понад 16.000 осіб. Крім того, міграційні потоки також зменшуються: більше людей виїжджає з регіону, ніж в'їжджає [4].

Для ефективного вирішення цих завдань та забезпечення життєдіяльності культурного середовища Тернопільської обл. необхідний комплексний підхід:

- Органи місцевого самоврядування повинні виділяти адекватні ресурси та приділяти увагу культурному розвитку, визнаючи його важливість для добробуту громади та суспільного прогресу.

- Зміцнення партнерських відносин з установами культури, організаціями, такими як Український культурний фонд, і членами громади, щоб сприяти створенню середовища співпраці для культурних ініціатив.

- Заохочення та підтримка вираження різноманітної культурної спадщини, традицій і форм мистецтва, що відображає багатство культурного середовища Тернопільської обл.

- Впровадження стратегій для залучення та утримання молоді в регіоні, розглядаючи заходи щодо розширення можливостей працевлаштування, покращення умов життя та просування культурних пам'яток.

- Надання цільової підтримки сільським культурним установам та ініціативам, щоб забезпечити збереження та живучість культурної спадщини в менших громадах.

Впроваджуючи ці заходи, Тернопільська область може ефективно вирішувати виклики, з якими вона стикається, і використовувати силу культури для зміцнення своїх громад, сприяння економічному розвитку та зміцненню своєї ідентичності в українському культурному середовищі.

Досвід Тернопільської області свідчить про суттєві зміни у процесі реформування органів місцевого самоврядування. Зокрема, за період 2014-2023 рр. досягнуто чимало позитивних трансформацій:

- *Формування територіальних громад.* Реформа ліквідувала попередні 616 сільських, селищних та міських рад і створила 55 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Ці громади об'єднують менші населені пункти і є новим базовим рівнем місцевого самоврядування.

- *Посилення бюджетного контролю.* Місцеві громади отримали більший контроль над своїми бюджетами. Аналіз бюджетів із 2014 по 2021 рр. свідчить про більш ніж чотирикратне зростання доходів, а дані свідчать про те, що у 2021 р. загальний дохід очікувався на позначках у 4.8 млрд. грн. Більше того, останні дані за 2022 р. демонструють здебільшого позитивну динаміку, незважаючи на початок війни (див. Таблиця 3).

Таблиця 3. Аналіз доходів Тернопільської області (станом на липень 2022 р.)

Категорія	Зміна	Можливі причини	Вплив децентралізації
Видатки із загального фонду	+21.73%	Збільшення місцевого контролю над бюджетами, інвестування в місцеві пріоритети	Позитивний – розширення можливостей громад
Податок на доходи фізичних осіб	+32.5%	Зростання економічної активності, покращення стягнення податків	Позитивний – свідчить про економічне зростання
Єдиний податок	+16.29%	Зростання малого бізнесу	Позитивний – вказує на підприємницьку діяльність
Видатки зі спеціального фонду	-33.38%	Зміни у розподілі коштів центральним урядом, затримки з перерахуванням, зміщення місцевих пріоритетів витрат	Потребує дослідження – потенційна втрата фінансування для конкретних проектів
Земельний податок	-10.74 %	Потенційна зміна практики землекористування	Невизначені – може вимагати оцінки змін у землекористуванні або ефективності податкових пільг для сільськогосподарських земель
Акцизний податок	-20.84 %	Зміни в структурі споживання або податковому законодавстві	Невизначений – може бути пов'язаний із відходом від товарів, що підлягають акцизному податку, або нещодавніми змінами в політиці, що впливають на ці товари
Місцеві податки	+3.03%	Змішана картина: деякі	Потенційна нерівномірність впливу на

(загалом)		місцеві податки зростають, інші – зменшуються	громади
-----------	--	--	---------

Джерело: сформовано авторами самостійно на основі [13]

- *Покращена інфраструктура.* Для прикладу такі громади, як Збаразька, утворена у 2020 році, використовували свої бюджети для задоволення місцевих потреб. Прикладами є проекти з ремонту доріг вартістю понад 29 млн грн та ініціативи з вуличного освітлення.

- *Покращення надання послуг.* Громади створюють Центри надання адміністративних послуг для надання різноманітних послуг мешканцям. Вдалим прикладом цього слугує Центр у Збаражі, який пропонує понад 264 послуги, включаючи функції РАЦСу, пенсійне забезпечення, управління земельними ресурсами та реєстрацію нерухомості.

- *Зменшення бюрократії.* Реформа впорядкувала адміністративну структуру. Кількість працівників районних державних адміністрацій зменшилася, тоді як кількість спеціалістів в органах місцевого самоврядування збільшилася [2; 11].

Висновки. Поглиблений аналіз реформ децентралізації, запроваджених у Тернопільській області, в Україні, показує значні трансформації місцевого самоврядування. Ці зміни охоплюють створення об'єднаних територіальних громад, які замінюють попередню структуру сільських, селищних та міських рад. Реструктуризація призвела до більш упорядкованої та ефективної системи місцевого управління. Крім того, спостерігається помітне посилення контролю за місцевими бюджетами. У 2014-2021 рр. доходи місцевих бюджетів зросли більш ніж у чотири рази, що свідчить про позитивну тенденцію до фінансової стабільності та автономії на місцевому рівні. Поліпшення інфраструктури також є очевидними, оскільки громади використовують свої бюджети для вирішення місцевих потреб, таких як ремонт доріг та ініціативи з вуличного освітлення. Створення Центрів надання послуг покращило надання послуг шляхом централізації надання широкого спектру послуг мешканцям. Оптимізація адміністративних структур призвела до скорочення чиновницького апарату, зменшення кількості працівників у райдержадміністраціях та збільшення спеціалістів в органах місцевого самоврядування.

Незважаючи на ці позитивні досягнення, залишаються проблеми, включаючи негативний приріст населення та міграційний відтік, особливо в сільській місцевості. Збереження закладів культури та залучення молодих спеціалістів у сільські громади є постійними проблемами, які потребують невідкладної уваги. Реформи децентралізації в Тернопільській обл. призвели до помітних покращень у місцевому врядуванні, включаючи створення ОТГ, посилення бюджетного контролю, покращення інфраструктури та покращення надання послуг. Однак такі проблеми як зменшення чисельності населення та еміграція з сільської місцевості, залишаються, що вимагає цілеспрямованих рішень для забезпечення життєздатності та стійкості місцевих громад.

Список використаної літератури та джерел

1. Асоціація міст України. Формування спроможних територіальних громад : практич. посіб. 3-тє вид. Київ : Асоц. міст України, 2017. 67 с. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/otgbook3new_obgortka_i_blok.pdf (дата звернення: 16.05.2024).
2. Боденчук Б. Децентралізація на Тернопільщині: переваги і недоліки. Суспільне. URL: <https://suspilne.media/ternopil/176424-decentralizacia-na-ternopilsini-perevagi-i-nedoliki/> (дата звернення: 16.05.2024).
3. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI: станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 16.05.2024).
4. Загальна інформація. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.ua/about> (дата звернення: 16.05.2024).
5. Культура. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.ua/culture> (дата звернення: 16.05.2024).
6. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 1 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 16.05.2024).
7. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-r#Text> (дата звернення: 16.05.2024).
8. Про Український культурний фонд : Закон України від 23.03.2017 р. № 1976-VIII : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1976-19#Text> (дата звернення: 16.05.2024).
9. Реформа децентралізації Дорожня карта. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. URL: https://mtu.gov.ua/files/Дорожня_карта_децентралізації.pdf (дата звернення: 16.05.2024).
10. Суспільне Тернопіль. Децентралізація на Тернопільщині: переваги і недоліки | «Дебати», 2021. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=e8-2u5UX0kw> (дата звернення: 16.05.2024).
11. Суть реформи органів місцевого самоврядування (децентралізації). МЦПД. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf (дата звернення: 16.05.2024).

12. Телеуця В. Основні чинники збереження фольклорної традиції в умовах сучасного міста (на прикладі фольклору Подунав'я). Актуальні проблеми слов'янської філології. 2010. XXIII. С. 279–288. URL: <https://litmisto.org.ua/?p=25095> (дата звернення: 16.05.2024).

13. Тернопільська область – Райони. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.ua/areas/0352?page=2> (дата звернення: 16.05.2024).

14. Drobush L. V. The implementation of cultural rights at the level of territorial communities in the context of decentralization reform. Actual problems of native jurisprudence. 2022. № 3. С. 22–27. URL: <https://doi.org/10.32782/392291> (дата звернення: 16.05.2024).

References

1. Asotsiatsiia mist Ukrainy. Formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad : prakt. posib. 3-tie vyd. Kyiv : Asots. mist Ukrainy, 2017. 67 s. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/otgbook3new_obgortka_i_blok.pdf (data zvernennia: 16.05.2024).

2. Bodenchuk B. Detsentralizatsiia na Ternopilshchyni: perevahy i nedoliki. Suspilne | Novyny. URL: <https://suspilne.media/ternopil/176424-decentralizacia-na-ternopilsini-perevagi-i-nedoliki/> (data zvernennia: 16.05.2024).

3. Biudzhetni kodeks Ukrainy : Kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 r. № 2456-VI: stanom na 1 sich. 2024 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (data zvernennia: 16.05.2024).

4. Zahalna informatsiia. Detsentralizatsiia v Ukraini. URL: <https://decentralization.ua/about>.

5. Kultura. Detsentralizatsiia v Ukraini. URL: <https://decentralization.ua/culture> (data zvernennia: 16.05.2024).

6. Podatkovi kodeks Ukrainy : Kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI : stanom na 1 kvit. 2024 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (data zvernennia: 16.05.2024).

7. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini : Rozporiadzh. Kab. Ministriv Ukrainy vid 01.04.2014 r. № 333-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-r#Text> (data zvernennia: 16.05.2024).

8. Pro Ukrainnyi kulturnyi fond : Zakon Ukrainy vid 23.03.2017 r. № 1976-VIII : stanom na 31 berez. 2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1976-19#Text> (data zvernennia: 16.05.2024).

9. Reforma detsentralizatsii Dorozhnia karta. Ministerstvo rozvytku hromad, terytorii ta infrastruktury Ukrainy. URL: https://mtu.gov.ua/files/Dorozhnia_karta_detsentralizatsii.pdf (data zvernennia: 16.05.2024).

10. Suspilne Ternopil. Detsentralizatsiia na Ternopilshchyni: perevahy i nedoliki | «Debaty», 2021. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=e8-2u5UX0kw> (data zvernennia: 16.05.2024).

11. Sut reformy orhaniv mistsevoho samovriaduvannia (detsentralizatsii). MTsPD. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf (data zvernennia: 16.05.2024).

12. Teleutsia V. Ocnovni chynnyky zberezhenia folklornoj tradytsii v umovakh suchasnoho mista (na prykladi folkloru Podunavia). Aktualni problemy slovianskoi filolohii. 2010. XXIII. S. 279–288. URL: <https://litmisto.org.ua/?p=25095> (data zvernennia: 16.05.2024).

13. Ternopilska oblast – Raiony. Detsentralizatsiia v Ukraini. URL: <https://decentralization.ua/areas/0352?page=2>

14. Drobush L. V. The implementation of cultural rights at the level of territorial communities in the context of decentralization reform. Actual problems of native jurisprudence. 2022. № 3. S. 22–27. URL: <https://doi.org/10.32782/392291> (data zvernennia: 16.05.2024).

UDC: 342.36

EXPERIENCE OF DECENTRALIZATION REFORM IN TERNOPIL REGION

Andrushko Ivanna – a candidate for the degree of Bachelor of Arts, specialty 028 «Management of Socio-Cultural Activities», Rivne State Humanitarian University, Rivne

Vytkalov Volodymyr – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor,

Head of the Department of Cultural and Museum Studies, Rivne State Humanitarian University, Rivne

The decentralization reform in the Ternopil region has made significant progress in local governance. The creation of united territorial communities optimized administration and gave communities greater control over budgets. This financial autonomy was reflected in a more than fourfold increase in revenues to local budgets since 2014. Communities used these resources to address local needs such as infrastructure improvements (road repairs, street lighting) and improved service delivery through centralized service delivery centers. In addition, the reform optimized administrative structures, reduced bureaucracy by reducing the staff of district administrations and increasing local self-government specialists. However, problems remain. Negative population growth and migration outflow, especially in rural areas, threaten the sustainability of these communities. Preservation of cultural institutions and attraction of young specialists are permanent problems that require urgent attention. In general, decentralization in Ternopil region has expanded the opportunities of communities, but it faces problems. Addressing depopulation, sustaining cultural life and attracting young talent are key to ensuring the long-term success of these reforms.

Key words: Ternopil region, decentralization, local self-government, united territorial communities, budget control, infrastructure, service provision, cultural institutions.

Надійшла до редакції 25.06.2024 р.